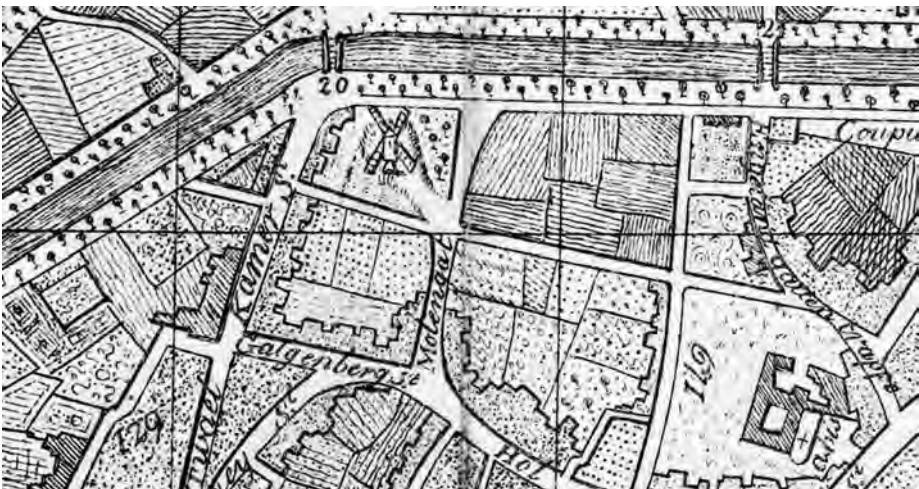

HET CASINO AAN DE COUPURE GEZIEN DOOR TIJDGENOTEN (1838 EN 1905)

*Rond 1825 draaide er nabij het huidige Casinopleintje en de Coupure een windmolen (afb. 1). De omgeving was nog erg landelijk. Dit veranderde kort daarna snel. We krijgen een goed idee van het Gentse Casino via een fragment uit de *Guide du voyageur en Belgique* (1838) van Auguste Gobert, geschreven kort na na de voltooiing van het gebouw (vertaling Herbert De Vleeschouwer en lichtjes bewerkt). Aan het einde van dit artikeltje wordt de meer recente geschiedenis kort toegelicht.*

‘Op de rechteroever van de Coupure, in het midden van de meest aangename en drukbezochte promenade van Gent, werd er een uitgebreid en weelderig bouwwerk met de naam Casino opgericht in 1835 en afgewerkt in 1836. Deze naam houdt geen verband met de voornaamste doelstelling van deze instelling. Die was niet zozeer gericht op het bezorgen van amusement als wel op het bevorderen van wetenschap en kunst bij het verlichte deel van het publiek. Het is hier dat de Societe royale de Botanique en de muziekvereniging Sint Cecilia bijeenkomen (afb. 2).

Afb. 1. Kaartfragment uit 1825 (stratenplan Roothaese met mooi weergegeven molen op de plek waar later het amfitheater zal gebouwd worden.

GRANDE
FÊTE CHAMPÈTRE

AVEC

ILLUMINATION DU PARC,

*Qui aura lieu le Dimanche 23 Juillet
1848, à neuf heures du soir.*

Chaque Membre recevra quatre cartes pour Dames. Les cartes personnelles et celles pour Dames seront rigoureusement exigées. Les cartes des membres étant personnelles sont nulles si elles sont présentées par d'autres personnes.

Les étrangers présentés par un membre, pourront obtenir des cartes au prix de 3 francs à l'entrée du local. On peut aussi se procurer des cartes au magasin de musique de M. HUBERT DUJARDIN, rue courte du Marais, 18

Les abonnements se font par année. — La rétribution est de 12 francs par an.

Les portes seront ouvertes à huit heures.

En cas de mauvais temps les danses auront lieu dans la Salle.

Le 20 Août prochain, M. le Président offrira aux membres honoraires, une fête du nuit avec illumination générale du parc. L'administration croit devoir faire remarquer que cette fête, étant exclusivement réservée à Messieurs les membres honoraires, il ne pourra être délivré aucune carte d'entrée au bureau.

Société des Concerts du Casino.

PROGRAMME

DU

CONCERT D'HARMONIE,

qui aura lieu Lundi 24 Juillet 1848.

Première partie.

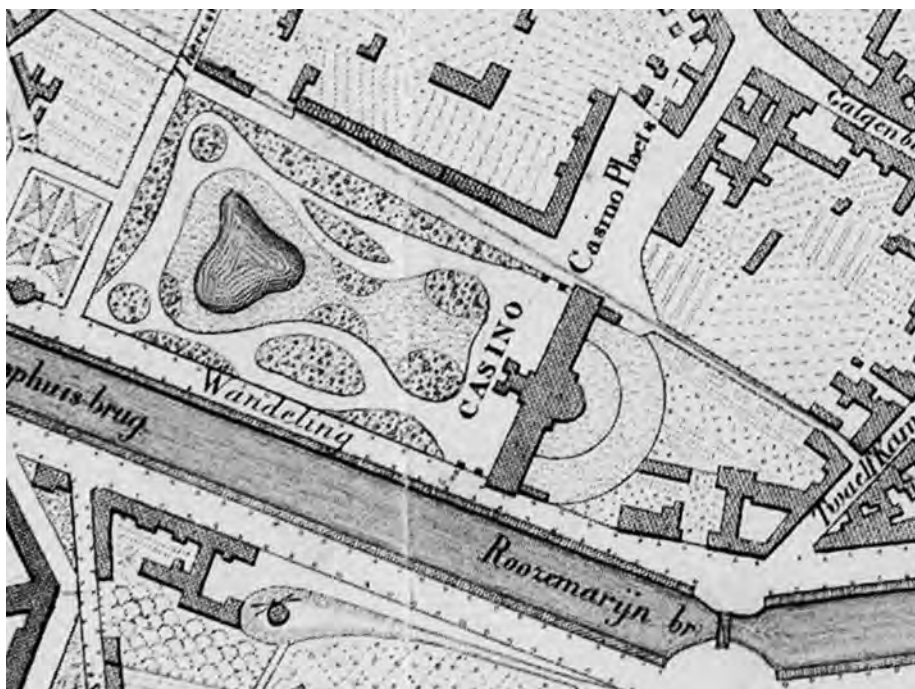
1.º Ouverture des *deux Nuits*, arrangée par Beer. — Boieldieu.

Afb. 2.

Aankondiging in de Gazette van Gent, 1848 (Stadsarchief Gent). De leden van de Société waren, zoals dat hoorde in die tijd, uitsluitend heren, maar ze mochten zich wel laten vergezellen door (maximaal) vier dames. Dit concert was het meest prestigieuze onderdeel van de kort voordien, in 1843, ingestelde Gemeentefeesten van Gent, beter bekend als Gentse Feesten. Voordat het Citadelpark gerealiseerd werd vanaf 1870, was het kleine parkje aan het Casino 'het' park van Gent.

Het algemeen aspect van het monument weerspiegelt zijn bestemming. Het midden van het bouwwerk met een totale lengte 320 voet (117m) en een gemiddelde diepte van 55 (18m), wordt ingenomen door een mooie rotonde met een diameter van 58 voet (19m) en even hoog. Het gelijkvloers bevat de vergaderzalen van de twee societeiten, de leeszalen, billiardzalen, een restaurant, een cafe en het verblijf van de portiers en concierges. De voorgevel geeft uitzicht op het park over de gehele lengte van het terrein, waarvan het openbaar toegankelijke wandelpad langs de Coupure om zo te zeggen deel uitmaakt (afb. 3, 4 en 5).

Een dubbele trap onder een mooie zuilengalerij dient als voornaamste toegang tot de rotonde, die alternatief gebruikt wordt voor winterconcerten en tentoonstellingen. Op deze rotonde komen rechts en links twee grote laterale zalen uit, die er tesamen een lengte van 160 voet (53m) mee vormen en 1700

Afb. 3. Fragment uit het stadsplan Saurel met Casinogebouw in 1841 rechtover de 'Casino Plaetse', met aan één zijde het amfitheater en aan de andere zijde het park met de vijver. De 'Wandeling' is nu Coupure Rechts. Dit was de 'oude wandeling'. Vandaar de naam Nieuwe Wandeling even verderop. Later werd de Papegaaistraat (rue du Perroquet, nog net zichtbaar bovenaan) doorgetrokken. De brug, oorspronkelijk bijna rechtover de Salons Napoléon (nu de Walrus), werd iets meer naar het noorden verlegd. De Belle-Vuestraat (naar een vroegere herberg genoemd) werd de Raas van Gaverestraat.

Afb. 4. Het Casino in volle glorie gezien vanuit het park in de negentiende eeuw (verzameling R. Heughebaert). Het park lijkt groot, maar was eigenlijk erg klein.

personen kunnen bevatten. Bij de concerten neemt het orkest plaats tegenover de ingang van de zuilengalerij. De twee zalen geven uit op een grote overdekte trap omkaderd door vier rijen zuilen. In de winter vormt dit een orangerie. Er boven zijn er tribunes ingericht voor de orkesten die spelen tijdens de bals

Afb. 5. Casino en park (jaar onbekend, naar een litho van J.E. Loof, gedrukt op een uitnodiging voor een nieuwjaarsreceptie in het stadhuis (collectie Vliegende Bladen Gent, DSMG, Begijnhof, Sint-Amandsberg).

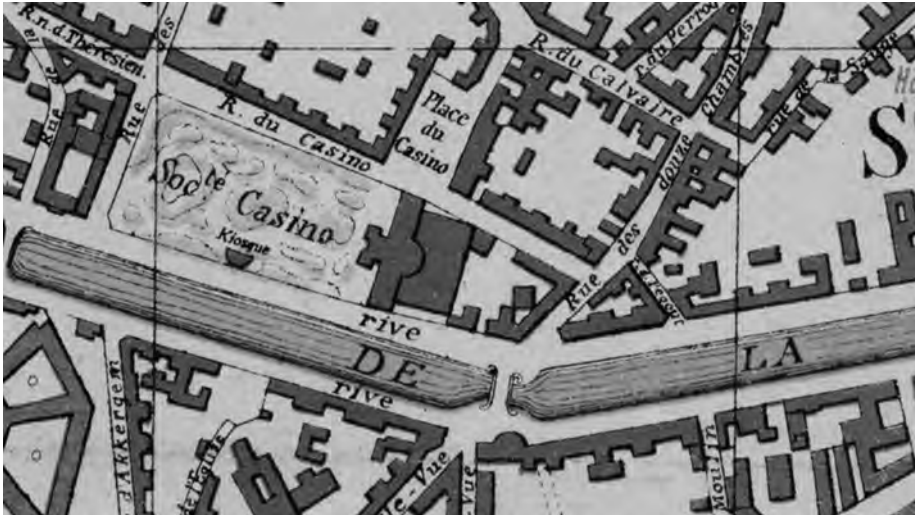

Afb. 6. Het amfitheater (half rond) met overdekte galerij in open lucht aan de ‘achterzijde’ van het Casinogebouw naar de huidige Papegaaistraat toe (1854, verz. R. Heughebaert).

en redoutes. (Noot van de vertaler: ‘redoute’ is een oude term duidend op ‘plaats voor dans, muziek, spelen en feesten’, of ook wel op de feesten zelf. Oorspronkelijk militair: schans, plek om zich te verschansen, ook als reduit aangeduid.)

De architect heeft handig gebruik gemaakt van de molenheuvel waartegen het casino aanleunde. Hij heeft hem omgevormd tot een openlucht amfitheater met in een halve cirkel opgestelde trapvormige zitjes, afgesloten door het Casinogebouw (afb. 6). Dit amfitheater, bedoeld voor de zomerconcerten, kan zesduizend personen bevatten. Het orkestgedeelte biedt plaats aan tachtig muzikanten. Gemiddeld genomen komt het verhoogde deel tot aan het niveau van het bovendeeel van het gebouw, waarin het overgaat langs de twee kanten, zodat in geval van slecht weer, de toeschouwers kunnen schuilen in de zalen. Het amfitheater, gebaseerd op de Griekse en Romeinse voorbeelden, is een goed geslaagde creatie.

Tussen het Casino en de stadsbebouwing werd een plein aangegelegd, omringd door herenhuizen. Het werd genoemd naar het monumentale gebouw (zie afb. 3). De meeste andere straten van Gent schijnen zich te verfraaien uit wedijver: we citeren hier de Hoogstraat, de Onderstraat, de Korte Meer, de Veldstraat, etc.’

Afb. 7. Het Casino in 1878 met grote rechthoekige aanbouw op de plaats van het amfitheater. De parkvijver is verdwenen, een kiosk vervangt het amfitheater voor de concerten in open lucht (detail uit het stadsplan Gevaert en Van Impe, DSMG).

Tussen 1838 en 1905

Tussen 1860 en 1870 verloor het amfitheater geleidelijk zijn aantrekkingskracht. De vijver in het park (zie afb. 4) wordt gedempt en vervangen door een kiosk. De buitenconcerten werden waarschijnlijk eerst daar gegeven, later in het grotere nieuwe Citadelpark. De veranderingen zijn duidelijk te zien op 19de eeuwse kaarten (afb. 7).

Op 9 april 1893 verzamelde zich op het lommerrijke Casinopleintje, bij de toegangspoort van het Casino een bonte menigte voor de onthulling van het monument ter ere van de man ‘die zijn volk leerde zingen’. De burgerij, die de voorbije halve eeuw haar meest prestigieuze concerten en tentoonstellingen in het Casino organiseerde, sloot zich bij de hulde aan. Hoewel Karel Miry ook muziek schreef op Franstalige teksten, bleef de Nederlandstalige zang zijn voorkeur wegdragen. Omdat hij veel belang hechtte aan de muzikale opvoeding van kinderen, componeerde hij voor hen tientallen liederen (afb. 8), onder andere gebundeld in *Volkliedjes voor de Gentsche Stadsscholen en Muziek en Gymnastiek* (!). In het totaal zette hij een duizendtal werken op partituur, een onwaarschijnlijk uitgebreid oeuvre dat getuigt van een rijke inspiratie en een zeldzame werkkraft.

Het Casino in 1905

Uittreksel uit Karl Baedeker *Belgium and Holland including Grand-Duchy of Luxembourg. Handbook for travellers* (versie 1905, vertaling Herbert De Vleeschouwer).

‘Op de rechteroever van de Coupure en ten westen van het Justitiepaleis, is het Casino gebouwd door Louis Roelandt in 1835. Concerten worden gegeven in de grote tuin. Het Casino behoort toe aan de Maatschappij van Kruidkunde en wordt voornamelijk gebruikt voor de beroemde Gentse bloemenshows ingericht sinds 1808. Op het kleine pleintje voor het Casino staat een monument voor de Vlaamse componist K. Miry’ (afb. 8).

Het Casino na 1908

In 1908 verhuisden de activiteiten van het Feest- en Florailiënpaleis naar een

Afb. 8. Detail van het monument voor Karel Miry op het Casinopleintje met kinderen als evocatie van zijn vele kinderliederen (foto 2016).

Afb. 9. De afbraak. Rechts is een van de nieuwe gebouwen van de veeartsenijschool nog net zichtbaar.

nieuw gebouw in het Citadelpark. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het oude Casino gebruikt als militair hospitaal. Na jarenlange verwaarlozing werd het in 1945 gesloopt (afb. 9). Nog voor de afbraak een feit was, werd gestart met bouw van de 'Provinciale Hogere Arbeidsschool' met voorgevel naar de Coupure, volgens ontwerp van Valentin Vaerewijck en van laboratoria en klinieken voor de Veeartsenijschool, onderdeel van de universiteit, in 1933 ontworpen in de stijl van Nieuwe Zakelijkheid door August De Smet. Deze gebouwen worden nu gedeeltelijk ingenomen door het Technisch Atheneum dat van de Lindenlei naar de Coupure verhuisde.